
AVRUPA'NIN KRİZİ VE TÜRKİYE: TARİHSEL BİR BAKIŞ

05.12.2016

03.12.2016

AB Haber

Yeni bir dünya, yepyeni şartlar oluşurken, Avrupa bu burjuva tembelliğini bırakmak zorunda. Bu tembelliğin kendini en rahat hissettiği, kendini gönül rahatlığıyla basit zıddiyetler içinde düşünmeye terk ettiği konu da Türkiye. Ne var ki, bu bütün dünya için büyük bir mesele olduğu cihetle, insanın içinden neredeyse Avrupanın geleceği Avrupalılara bırakılacak kadar önemsiz bir mesele değildir demek geliyor.

Avrupa, 21. yüzyılın ilk çeyreğinde de son derece girift siyasi, insanî ve ekonomik ilişkilere karşın Türkiye hakkında bir yanılısma dünyasında yaşamaya, alışkanlıklarının yarattığı rahatlığı tercih etmeye devam ediyor. En son Avrupa Parlamentosunun aldığı olmayan müzakereleri dondurma kararı, Avrupanın Türkiye söz konusu oldukça ayağını maalesef sağlam bilgi ve özenli tahlillere basmadığını, geniş açılardan kendini uzak tuttuğunu bir kez daha ortaya koydu.

Halbuki, Avrupada çok önemli bir tartışma geleneği, konuları geniş bakış açıları ve tüm yönleriyle birlikte ele alma becerisi yok değil. Konuların geniş çerçeveleri içinde tartışılmasıyla kazanılmış bilgi ve birikim, kamuoyunun önüne getirilen karmaşık meselelerde anlamlı, demokratik ve kalıcılığı yüksek kararlar alınmasını sağlıyor.

Lâkin, Avrupanın hâkim çevreleri ne zamandır federalist vizyona uygun netice üretemeyeceklerini hissettikleri anlarda esasları tartışmaktan kendilerini geri tutuyorlar. Avrupa ve dünya değişmez, birbirinden etkilenmez, çok şeyin sabit kaldığı bir yer olsaydı, bu sorunlarla yüz yüze gelmeme seçeneği belki işe yarardı. Ama bu son 10-15 yıl içinde hâlâ doğru dürüst büyüme oranlarının yakalanamamasına yol açan ekonomik krizden, Orta Doğu coğrafyasında patlayan dev insanî krizler ve göç hareketleri gibi büyük hadiseler, nihayet Brexit meselesine kadar çok şey Avrupanın krizi tek başına yaşayamayacağını ortaya koymak bakımından yeterli olmuş olmalıdır.

APnin Türkiyeyi cezalandırıcı tavırlarının geçerli addedilebilmesi, yapıcı tenkitlerden söz edilebilmesi için daha önceki tutum ve tavırlarında Türkiyenin temel haklarını gözetmediği, sorunlarını da kavrayabildiği hususunda inanç doğurabilmiş olması gerekirdi.

Avrupanın Birlik sorunu

Avrupanın bir Birlik olarak algılanabilmesi için gerekli olan Ortak Dış Politika ve Savunma Politikasından ise ne zamandır hiç bahsedilmez oldu. Çünkü Rusyanın hamleleri ve kendi tarzında bir realpolitığe geri dönüşü karşısında geçerli cevaplarla ortaya çıkamayan Avrupa, aksine, en esaslı konularda bölünme yaşadı. Aynı şekilde, karşı karşıya bulunduğu büyük göç meselesinde de

Birlik olarak ortaya çıkamadı. En başta da on yıl kadar önce tarihin akışının ters tarafında kaldıkları için büyük hevesle arasına aldığı Merkezî ve Doğu Avrupa ülkelerini, Birlikte olmaktan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek hususunda ikna edemedi. İşsizlik ve zayıf ekonomik göstergeler bir kenara, aşırı cılızlığın ve yabancı düşmanlığının artan cazibesine bakmak dahi önümüzdeki dönemde sükûnetten çok karmaşaya işaret ediyor. Avrupalı politikacılar, muhakkak surette aşırı sağ tepkiselcilik ve sloganlara bir buket çiçek göndermeden sözlerine başlamaz oldular.

Avrupa bu haldeyken, Avrupa Parlamentosu, kurucu babaların idealleri içinde yer almış, Roma Antlaşmasından sadece birkaç sene sonra ABnin müktesebatı içine yerleşmiş, 1959 mutabakatlarından sonra 1963 Ankara Antlaşması ve buna dayalı olarak ortaya çıkan hukuk zemininde cereyan etmiş bir süreci dondurma kararı aldı. Avrupa sathında yüzde 30-35lerde seyreden katılım oranlarıyla oluşmuş olsa da bu Parlamento öncelikle Avrupa yükümlülükleri içinde hareket etmek zorundadır. Türkiyeyi cezalandırıcı tavırlarının geçerli addedilebilmesi, yapıcı tenkitlerden söz edilebilmesi için daha önceki tutum ve tavırlarında Türkiyenin temel haklarını gözetmediği, sorunlarını da kavrayabildiği hususunda inanç doğurabilmiş olması gerekirdi. Ortada olmayan da budur. Türkiyenin bugünkü sinirinin ardında, yıllardır çifte standartlarla karşılaşmış, verilen sözlerin tutulmamış olmasından kaynaklanan, uzun süredir içinde birikmiş bir asabiyet var.

Tek oyun değıştirci Türkiye

Aslında, Türkiyenin 3 milyonun üzerinde mülteciyi barındırması dahi tek başına Avrupayı daha ölçülü davranmaya itmek için yeterli olmalıydı. Ne var ki, Avrupa kendisine cesaretle yöneltmesi gereken zor suallerle karşı karşıyayken, bunlarla yüz yüze gelmemek için âdeta metodik bir şekilde Türkiyeyi tenkit ediyor. Halbuki, Avrupanın Türkiyenin tam üyeliği meselesini tüm boyutlarıyla tartışması gerekiyor. Türkiyenin üyeliği meselesi bir taraftan kendi tarihsel derinliği, diğer taraftan da ABnin bugün geldiği noktadan nereye doğru ilerleyeceği büyük sualinin bazen birbirinin tersine gittiği zannedilebilecek çaprazları arasında düşünölmeli, çok ciddi zihinsel gayrete neden olmalı. Ancak o zaman Türkiyenin herkes için tek game changer, yani oyun değıştirci olarak kaldığı anlaşılabilecektir.

Bu iddiayı daha iyi göz önüne getirebilmek için, önce bir oyun değıştirciden ne anlamak gerektiğini iyi kavramak zorundayız. Oyun değıştirci, oluşturulacak, inşa edilecek bir şey olmaktan ziyade zaten ne zamandır etrafta duran, fakat işlevine kavuşturulmamış bir şeydir, tıpkı Türkiyenin ABye tam üyeliği gibi * Oyun değıştirci gücünde bir faktör, mevcut şartların oluşmasına zaten ne zamandır katkıda bulunmuş aktif bir unsur değil, bugüne dek pasif tutulduğu için harekete geçirilebilecek, yeni bir etki yaratma kapasitesine sahip olan unsurdur.

Avrupa, geçen yüzyılın tüm acı tecrübelerine karşın yabancı düşmanlığı, İslamofobi üzerinde yürümeye devam ediyor mu? Ne yazık ki, evet * Talihsiz olduğu kadar da tehlikeli olan bu tür akımlara karşı en iyi cevabı hâlâ Türkiyenin tam üyeliği teşkil ediyor.

Bir türlü kayda değer ekonomik büyüme oranlarını yakalayamayan Avrupa, gümrük birliğiyle kendisine bağlı olan ve gerek OECD gerek Dünya Bankası ve IMF verilerine göre önümüzdeki yıllarda yüksek büyüme oranlarını muhafaza edecek Türkiye'ye dar açılardan yaklaşma riskini üstlenme lüksüne artık sahip değildir.

Bir tarafta Rusya, Hindistan ve Çin ile farklılaşan, Batıdan gittikçe daha az etkilenen yeni bir dünya, diğer tarafta artık Avrupanın sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini söyleyen, bundan böyle yeni konulara yönelmek istediğini belli eden ABD arasında kalmış bu Avrupa, daha ne kadar belli

başlı dış meselelerde karmaşık bir görüntü sergileyebilir diye de sormak gerekir.

Ne kadar gözlerden kaçırılmaya çalışılsa da aslında bir tek Türkiye gerçek bir adaydır; bir tek Türkiyenin ulaştığı ölçekler, sanayi yapısı ve üretim derinliği, dış erişim yetenekleri, genç nüfusu ve benzeri makyas ve nitelikleri Avrupanın içine düştüğünü hâlâ fark edemediği ataleti sarsma gücüne sahiptir.

Bu savlar daha da ilerletilebilir, daha göz açıcı örnekler de verilebilir. Fakat Türkiyenin Avrupa için oyun değıştirici niteliği yeterince açıktır. Hırvatistanın üyeliği pek fark edilmedi dahi * Ne İranla ne Rusyayla ne de herhangi bir ölkeyle kurulabilecek yeni ilişkiler ABnin en son Brexitle daha müşahhas hale gelmiş sorunlarına kuvvetli etki yapma gücündedir. Ne kadar gözlerden kaçırılmaya çalışılsa da aslında bir tek Türkiye gerçek bir adaydır; bir tek Türkiyenin ulaştığı ölçekler, sanayi yapısı ve üretim derinliği, dış erişim yetenekleri, genç nüfusu ve benzeri makyas ve nitelikleri Avrupanın içine düştüğünü hâlâ fark edemediği ataleti sarsma gücüne sahiptir.

Tabii Avrupanın da bunun için Avrupa Parlamentosunda Türk milletvekilleri görmesi gerekeceği, yahut o kadar nüfuzlu Maltalılar nasıl olabilmışse, bu kadar nüfuzlu Türklerin de AB Komiseri olabileceği gibi, şimdiye kadar hiç önüne getirmek istemediği hususları göze alması, gerçekten yeni bir dönemin ancak böyle başlayabileceğini idrak etmesi gerekiyor.

516 Evet, 107 Çekinser

Ama ne yazık ki, ne zamandan beri Türkiye konusunda yapıcı olmak yerine sopa göstermeyi, tehditte bulunmayı tercih eden Avrupanın bu tutumu, basitliğe boyun eğen bir reddiyetçiliğin galebe çalmasına müsaade ediyor. Avrupanın içine düştüğü aymazlığı başka hiçbir şey, APden Türkiye gibi böylesine çok yönlü ve girift bir konuda 479 Evet, 107 Çekinser ve 37 Hayır oyu çıkması kadar gözler önüne seremezdi. Üstelik o 37 oy da karar tasarısını yeterince sert bulmayan aşırı sağ kesimlere ait. İşte Avrupanın Türkiye konusunda zihni bu kadar açık, bu kadar berrak: 516 Evet, 107 Çekinser...

Şu var ki, Avrupa ne zaman Türkiye hakkında basit düşünmeyi, stereo-tipler içinde kalmayı tercih etmişse, bundan hiçbir hayır görmemiştir. Birinci Dünya Savaşı patlamadan önce Osmanlı İmparatorluğunun artık bitmiş tükenmiş, hiçbir direncinin kalmamış olduğunu, bu yüzden de parçalanmaya hazır hale geldiğini düşünen taraf, mücadelesini tam bağımsızlığa kadar sürdürmüş Türkiye gerçeği karşısında epey bir şaşkınlığa uğramış olmalıdır. Ama halen büyük insanî trajedilerle karşı karşıya olan Orta Doğu coğrafyası da bu perişanlık içine sürüklenmiştir...

Daha geçtiğimiz aylarda, Brexit taraftarları Türkiyenin üyeliği meselesini en aptalca şekillerde kullanmak suretiyle, konu hakkında bilgisiz kamuoyundan o çok kritik yüzde 2-3 oranını kendilerine çektiler.

Türkiyenin AB üyeliği Avrupalıların Türkiyeye bahşedeceği bir diploma ya da sıfat değil, Türkiyenin doğuştan kazandığı haktır! Türkiye, aynı zamanda Güney-Doğu Avrupalı bir ölke; modern Avrupayı meydana getirmiş Birinci Dünya Savaşının İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya-Macaristan ve Rusyayla birlikte altı en büyük muharip tarafından biridir. İtalya tek cephede savaşmış, savaş ortasında saf değıştirmiş, Osmanlılar ise tam 12 cephede birden mücadele vermiştir. Çanakkale, Galiçya, Kafkaslar, Asya değil Avrupa cepheleridir.

Yeni bir dünya, yepyeni şartlar oluşurken, Avrupa bu burjuva tembelliğini bırakmak zorunda. Bu tembelliğin kendini en rahat hissettiği, kendini gönöl rahatlığıyla basit zıddiyetler içinde

düşünmeye terk ettiği konu da Türkiye. Ne var ki, bu bütün dünya için büyük bir mesele olduğu cihetle, insanın içinden neredeyse Avrupalıların geleceği Avrupalılara bırakılacak kadar önemsiz bir mesele değildir demek geliyor.

Büyükelçi Altay Cengizer, Dışışleri Bakanlığında Siyaset Planlama Genel Müdürü. London School of Economicsten Uluslararası Tarih alanında master derecesi sahibi. 2007-2009 döneminde Harvard Üniversitesi Weatherhead Center for International Affairs üyeliğinde bulundu, 1908-1918 dönemine dair araştırmalar yaptı. 2014 yılında yayınlanmış Adil Hafızanın Işığında: Birinci Dünya Savaşına Giden Yol ve Osmanlı İmparatorluğunun Sonu başlıklı bir kitabı bulunuyor.

Aljazeera

Kaynak/Source: